

Ar socialinė klasė lemia politinę elgseną ir nuostatas

Dr. Vaidas Morkevičius, Dr. Giedrius Žvaliauskas
KTU Viešosios politikos ir administravimo institutas

**PROJEKTĄ „TARPTAUTINĖ SOCIALINIO TYRIMO PROGRAMA: PILIETIŠKUMO, DARBO IR
SOCIALINĖS GEROVĖS VERTINIMAI LIETUVOJE“ FINANSUOJA LIETUVOS MOKSLO TARYBA
(SUTARTIES NR. MIP-082/2014)**

Apie ką?

- Socialinės klasės ir jų matavimas
 - EGP, ESeC etc. - kaip susigaudyti?
- Socialinė klasė ir politinė elgsena bei nuostatos Lietuvoje

Socioekonominė padėtis (klasė)

- **Empirinis** socialinių klasių išskyrimo būdai:
 - Indukcinis ir dedukcinis
- Bendra **dedukcinio** empirinio socialinių klasių išskyrimo prielaida – socialinės struktūros empirinės analizės išeities taškas turi būti **užsiėmimai** (profesijos)
 - Sociologijos klasikai buvo teisūs, manydami, kad svarbiausi socialiniai skirtumai yra susiję su visuomeniniu darbo pasidalijimu, t. y. glūdi ekonominėje visuomenės gyvenimo sferoje?
 - Kapitalistinėse ar rinkos visuomenėse ekonominis ar socialinis ir ekonominis stratifikacijos matmuo išlieka svarbiausias?

Socioekonominė padėtis (klasė)

- **Trys** skirtingos suvokimo tradicijos:
 - Socialinė klasė, kaip padėtis **socioekonominio statuso skalėje** (Duncan, Blau)
 - Socialinė klasė, kaip **padėtis gamybos priemonių atžvilgiu** (Marx, Wright)
 - Socialinė klasė, kaip **ekonominė padėtis daranti įtaką gyvenimo šansams** (Weber)

Socioekonominė padėtis (klasė)

- Socialinė klasė, kaip **ekonominė padėtis daranti įtaką gyvenimo šansams** (Weber)
 - Du tokių padėčių tipai
 - Turtinė arba **nuosavybės** padėtis (vok. Besitzlagen)
 - Padėtis **darbo jėgos** rinkoje (vok. Erwerbslagen)
 - Klasės yra **tik ten, kur išsivystę rinkos santykiai**
 - Ten, kur rinkos santykių (beveik) nėra arba kur jų vaidmuo yra antraeilis (nekapitalistinėse visuomenėse), klasių nėra arba klasinis susiskirstymas yra antraeilis, palyginus su suskirstymu pagal **prestižą** (pvz., kastos) ar **politinę galią** (pvz., „partijos“) → kitas dvi Weberio išskirtas socialinio struktūrinimosi dimensijas

Socioekonominė padėtis (klasė)

- Socialinė klasė, kaip **ekonominė padėtis daranti įtaką gyvenimo šansams** (Weber)
 - **Objektyvistinis** (o ne kritinis) požiūris į klases
 - Objektyvi socialinė klasė vs. subjektyvus tapatinimasis su socialine grupe
 - Priešprieša ir **konfliktas tarp socialinių grupių**, o ne socialinių klasių → socialinės klasės tik pagrindas
 - Verslininkai ir kapitalistai „nekonfliktuoja“?
 - Kvalifikuoti ir nekvalifikuoti darbininkai „konfliktuoja“?
 - **Weberis neišplėtojo** iki galo → iš principo neribotas kiekis klasių → Kiekviena profesija – klasė?

Socioekonominė padėtis (klasė)

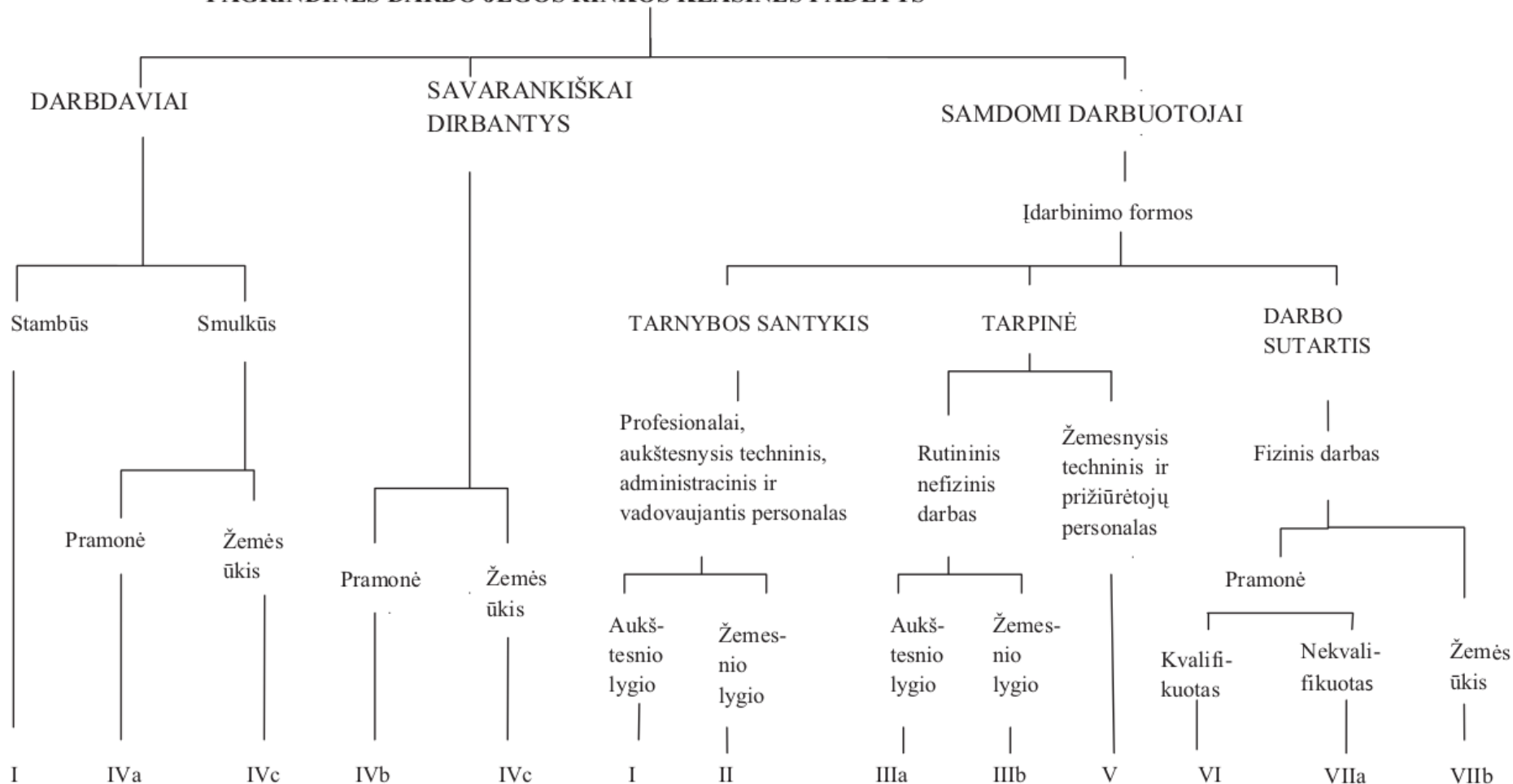
- Socialinė klasė, kaip **ekonominė padėtis daranti įtaką gyvenimo šansams (Weber)**
 - **Weberio** paliktas **iššūkis**:
 - Jeigu nenorime klasių tapatinti su atskirais užsiėmimais, **reikia būdo taip suskirstyti samdomų darbuotojų profesinę įvairovę**, kad gautume kuo mažesnį skaičių klasifikacinių vienetų, kurių kiekvienas apimtų kuo daugiau užsiėmimų, tarp kurių būtų kuo daugiau tarpusavio panašumų ir kuo daugiau skirtumų nuo užsiėmimų, priklausančių kitiems klasifikaciniams vienetams

Socioekonominė padėtis (klasė)

- Eriksonas, Goldthorpe ir Portocarrero (EGP) pateikė (1979, 1992) atsakymą:
 - Darbdaviai
 - Stambūs
 - Smulkūs (pramonė vs. žemės ūkis)
 - Savarankiškai dirbantys
 - Pramonė vs. žemės ūkis
 - Samdomi darbuotojai
 - Tarnybos (service) santykis su darbdaviu
 - Tarpinis santykis su darbdaviu
 - Kontraktinis santykis su darbdaviu (pramonė vs. žemės ūkis)

Socioekonominė padėtis (klasė)

PAGRINDINĖS DARBO JĖGOS RINKOS KLASINĖS PADĖTYS

Socioekonominė padėtis (klasė)

- Europinė socioekonominė klasifikacija (Rose&Harrison 2007, 2010):
 - **Savarankiškai dirbantys**
 - Su darbuotojais vs. be darbuotojų
 - Pramonė vs. žemės ūkis
 - **Samdomi darbuotojai**
 - Vadovai
 - Paprasti darbuotojai

ESeC klasė	Pilnoji 9 klasių versija	Įdarbinimo formos
1. Large employers, higher grade professional, administrative and managerial occupations/ Stambūs savininkai darbdaviai, aukšto lygmens specialistai, administratoriai ir valdytojai	I. Higher salariat ¹ / Aukštesnieji tarnautojai	Service Relationship/ Tarnybos santykis
2. Lower grade professional, administrative and managerial occupations and higher grade technician and supervisory occupations/ Žemesnio lygmens specialistai, administratoriai ir valdytojai; aukšto lygmens technikai ir (ne-fizinį darbą dirbančių) darbuotojų prižiūrėtojai	II. Lower salariat/ Žemesnieji tarnautojai	Service Relationship (modified)/ Tarnybos santykis (pakeistas)
3. Intermediate occupations/ „Netikrieji“ tarnautojai	III. Higher grade white collar workers/ Aukštesnio lygmens „baltosios apykaklės“	Mixed/ Mišri/tarpinė
4. Small employer and self employed occupations (exc. agriculture etc.)/ Smulkūs darbdaviai savininkai ir savarankiškai dirbantys (ne žemės ūkyje)	IV. Petit bourgeoisie or independents/ Smulkioji buržuazija (ne ž. ū.)	-
5. Self employed occupations (agriculture etc.)/ Savarankiškai dirbantys žemės ūkyje	V. Petit bourgeoisie or independents/ Smulkioji buržuazija (ž. ū. ir pan.)	-
6. Lower supervisory and lower technician occupations/ Žemesnio lygmens (ne-fizinį darbą dirbančių) darbuotojų prižiūrėtojai ir žemesnio lygmens technikai	VI. Higher grade blue collar workers/ Aukštesnio lygmens „mėlynosios apykaklės“	Mixed/ Mišri/tarpinė
7. Lower services, sales and clerical occupations/ Žemesnio lygmens darbuotojai paslaugų bei prekybos sektoriuose ir klerkai	VII. Lower grade white collar workers/ Žemesnio lygmens „baltosios apykaklės“	Labour Contract (modified)/ Darbo sutartis (pakeista)
8. Lower technical occupations/ Žemesnio lygmens technikai	VIII. Skilled workers/ Kvalifikuoti fizinio darbo darbininkai	Labour Contract (modified)/ Darbo sutartis (pakeista)
9. Routine occupations/ Rutininio darbo darbuotojai	IX. Semi- and nonskilled workers/ Pusiau kvalifikuoti ir nekvalifikuoti fizinio darbo darbininkai	Labour Contract/ Darbo sutartis
10. Never worked and long-term unemployed ² / Niekada nedirbę ar ilgalaikiai bedarbiai	X. Never worked/ Niekada nedirbę	-

9 klasių versija	6 klasių versija	5 klasių versija	3 klasių versija
I. Higher salariat ^{1/} Aukštesnieji tarnautojai	I+II: The salariat/ „Tikrieji“ tarnautojai	I+II: The salariat/ „Tikrieji“ tarnautojai	I+II: The salariat/ „Tikrieji“ tarnautojai
II. Lower salariat/ Žemesnieji tarnautojai			
III. Higher grade white collar workers/ Aukštesnio lygmens „baltosios apykaklės“	III+VI: Intermediate employees/ „Netikrieji“ tarnautojai	III+VI: Intermediate employees/ „Netikrieji“ tarnautojai	III+IV+V+VI: Intermediate/ „Netikrieji“ tarnautojai
VI. Higher grade blue collar workers/ Aukštesnio lygmens „mėlynosios apykaklės“			
IV. Petit bourgeoisie or independents/ Smulkioji buržuazija (ne ž. ū.)	IV+V: Small employers and self- employed/ Smulkūs darbdaviai savininkai ir savarankiškai dirbantys	IV+V: Small employers and self- employed/ Smulkūs darbdaviai savininkai ir savarankiškai dirbantys	
V. Petit bourgeoisie or independents/ Smulkioji buržuazija (ž. ū. ir pan.)			
VII. Lower grade white collar workers/ Žemesnio lygmens „baltosios apykaklės“	VII: Lower sales and service/ Žemesnio lygmens darbuotojai paslaugų bei prekybos sektoriuose	VII: Lower sales and service/ Žemesnio lygmens darbuotojai paslaugų bei prekybos sektoriuose	VII+VIII+IX: Working class/ Fizinį darbą dirbantys samdomi darbuotojai
VIII. Skilled workers/ Kvalifikuoti fizinio darbo darbininkai	VIII: Lower technical/ Žemesnio lygmens technikai	VIII+IX: Lower technical and routine/ Žemesnio lygmens technikai ir rutininio darbo darbuotojai	
IX. Semi- and nonskilled workers/ Pusiau kvalifikuoti ir nekvalifikuoti fizinio darbo darbininkai	IX: Routine/ Rutininio darbo darbuotojai		
X. Never worked/ Niekada nedirbę	X. Never worked/ Niekada nedirbę	X. Never worked/ Niekada nedirbę	X. Never worked/ Niekada nedirbę

Socioekonominė padėtis (klasė)

- Europinė socioekonominė klasifikacija (Rose&Harrison 2007, 2010):
 - **Padėtis** darbo rinkoje ir darbovietėje pagal santykius su darbdaviu (priežiūros sudėtingumą ir žmogiškojo kapitalo specifiškumą):
 - Su darbdaviu sieja „**tarnybos santykis**“ (service relationship) → I ir II klasės
 - Aukščiausio lygio vadybininkai ir specialistai, stambiųjų įmonių savininkai, patys vadovaujantys darbuotojams, laisvųjų profesijų atstovai
 - Žemesnio rango vadybininkai ir specialistai, smulkūs savininkai, turintys nuo 1 iki 9 pavaldinių
 - Sunku prižiūrėti, sudėtingi darbai (svarbi patirtis, specifinės žinios ir įgūdžiai, sunku pakeisti)

Socioekonominė padėtis (klasė)

- Europinė socioekonominė klasifikacija (Rose&Harrison 2007, 2010):
 - **Padėtis** darbo rinkoje ir darbovietėje pagal santykius su darbdaviu (priežiūros sudėtingumą ir žmogiškojo kapitalo specifiškumą):
 - Su darbdaviu sieja **darbo sutartis** (labour contract) → VII, VIII, IX klasės
 - Lengva prižiūrėti, paprasti darbai (prekybos ir paslaugų sektorių aptarnaujantis personalas, visokie darbininkai)
 - **Tarpinė padėtis**
 - VI (lengva prižiūrėti/specifinės žinios ir įgūdžiai („prarabas“) – pusiau darbininkai)
 - III (sunku prižiūrėti/paprasti darbai (policininkas) – pusiau tarnautojai) klasė

Socioekonominė padėtis (klasė)

- Europinė socioekonominė klasifikacija (Rose&Harrison 2007, 2010) → kaip matuoti
 - Gyventojų surašymų duomenys arba statistikos tarnybų duomenys
 - Kol kas nėra arba neprieinama
 - Reprezentatyvios apklausos:
 - Kintamieji, kurie leidžia nustatyti žmogaus užsiėmimą (pagal ISCO) yra ISSP, ESS ir kt. tyrimuose
 - Dirba savarankiškai, šeimos versle ar samdomas/-a darbuotojas/-a
 - Ar ir kiek turi pavaldinių
 - Keli atviri klausimai apibūdinantys esamą/buvusį darbą (taip pat kiti, „pagalbiniai“ klausimai, pvz., išsilavinimas)
 - SPSS (etc.) sintaksės suformuoja 9 klasių ir kitus variantus

Socioekonominė padėtis (klasė)

- Kaip Lietuvoje?

Socioekonominė padėtis (klasė)

ESEC klasė	2012 m.	2013 m.	2014 m.
I+II: The salariat	22,5	24,9	40,1
III+VI: Intermediate employees	9,7	8,3	10,8
IV+V: Small employers and self-employed	6,7	4,7	4,6
VII: Lower sales and service	13,3	11,7	13,8
VIII+IX: Lower technical and routine	47,8	50,3	30,6
N	1051	1033	1012

Socioekonominė padėtis (klasė)

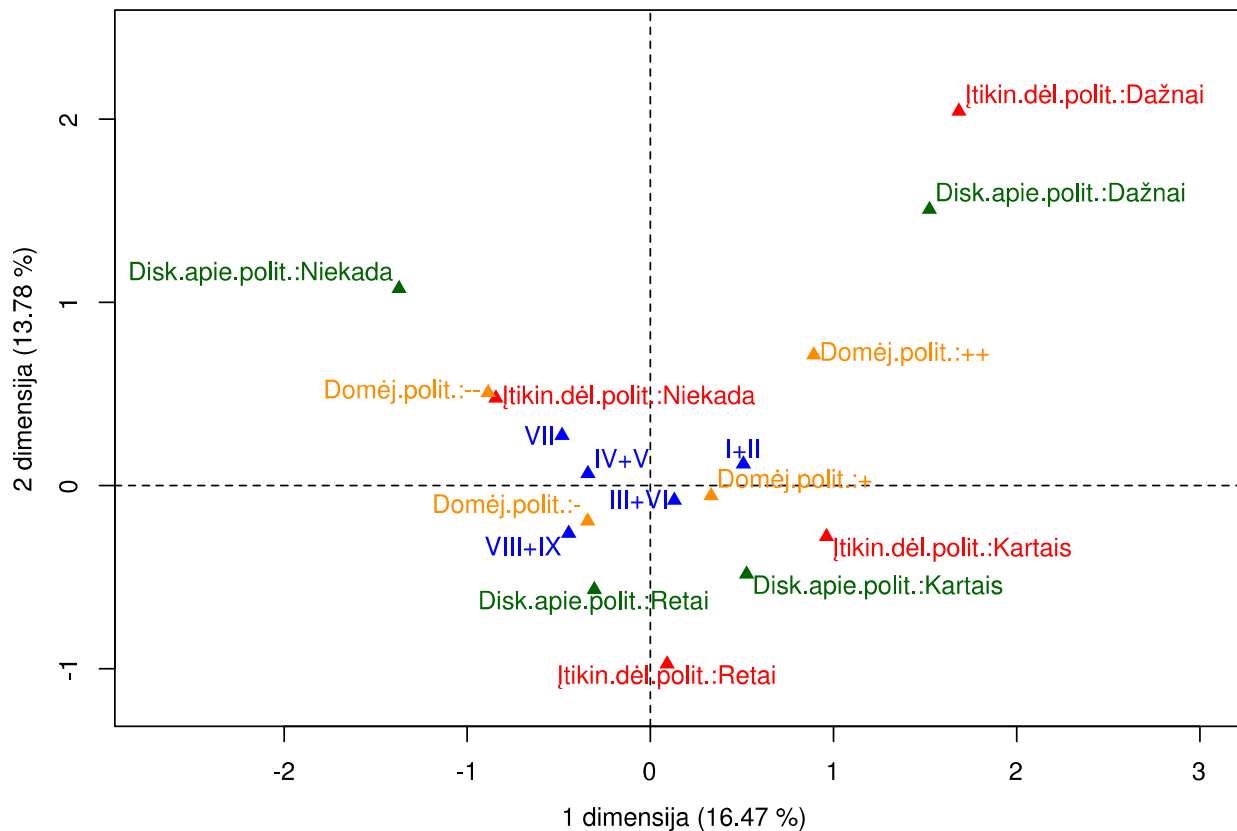
- Kaip socioekonominė padėtis susijusi su politine elgsena ir nuostatomis?
 - Preliminarūs ir ankstesni tyrimai:
 - Norkus, Morkevičius, 2012 (ESS 4 duomenys)
 - Ryšių yra
 - Ramonaitė, 2014 (Nac. rinkimų studija)
 - Ryšių yra
 - **ISSP duomenys** → Specialus modulis “Pilietiškumas”, kiti klausimų blokai.

Domėjimasis politika ir įsitraukimas į politines diskusijas

- Kiek jūs asmeniškai domitės politika?
- Kai jūs susitinkate su draugais, giminaičiais ar bendradarbiais, kaip dažnai diskutuojate apie politiką?
- Kai jūs turite tvirtą nuomonę apie politiką, kaip dažnai jūs stengiatės įtikinti savo draugus, giminaičius ar bendradarbius pritarti jūsų nuomonei?

Domėjimasis politika ir įsitraukimas į politines diskusijas

Daugelio kintamųjų atitikties analizės rezultatai
(2014 m. duomenys, N=968)

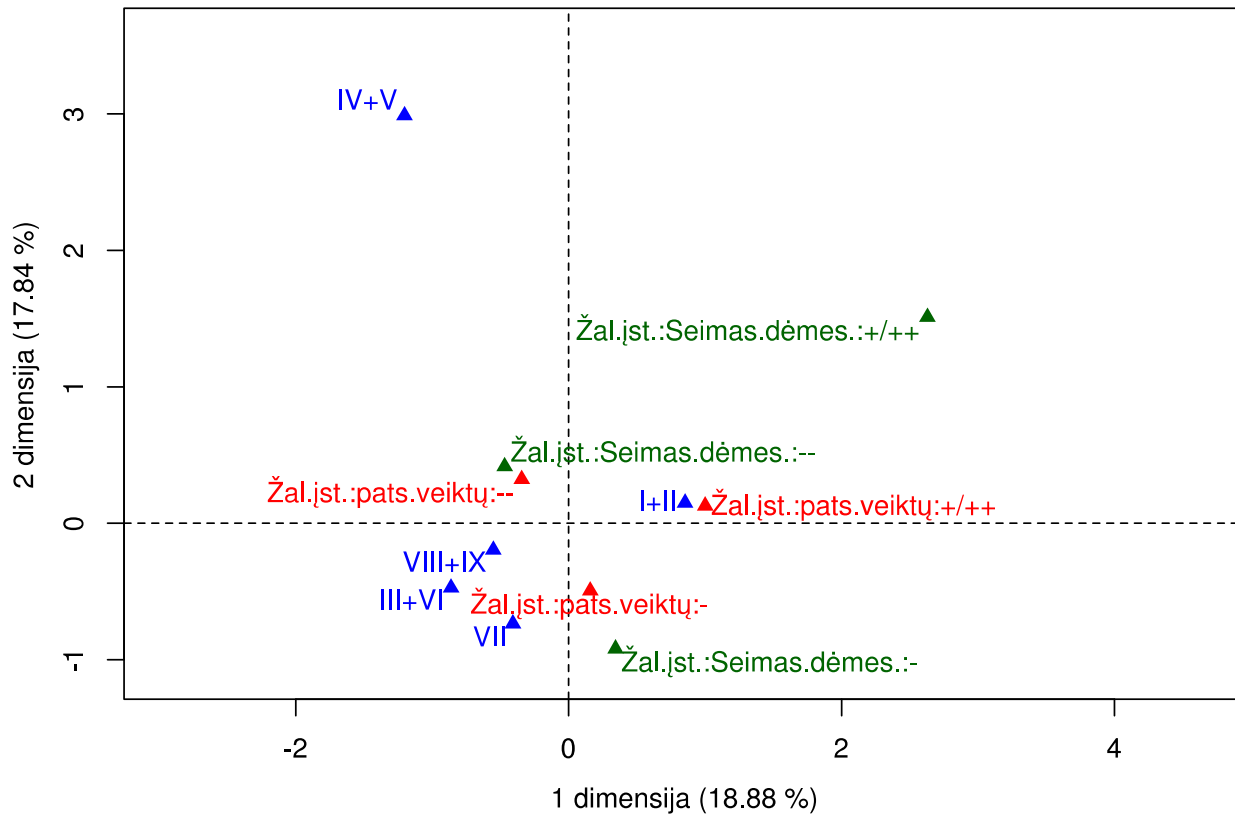
Pastabos: indikatorinės matricos metodas; simetriška normalizacija (pagrindinės koordinatės); <3% kategorijos eliminuotos

Politinis veiksmingumas

- Įsivaizduokite, kad Seime svarstomas įstatymas, kuris jums atrodo neteisingas arba žalingas. Tokiu atveju, kiek tikėtina, kad jūs, veikdamas vienas ar kartu su kitais, galėtumėte bandyti ką nors dėl to padaryti?
- Jeigu tai darytumėte, kiek tikėtina, kad Seimas rimtai atkreiptų dėmesį į jūsų reikalavimus?

Politinis veiksmingumas

Daugelio kintamųjų atitikties analizės rezultatai
(2014 m. duomenys, N=874)

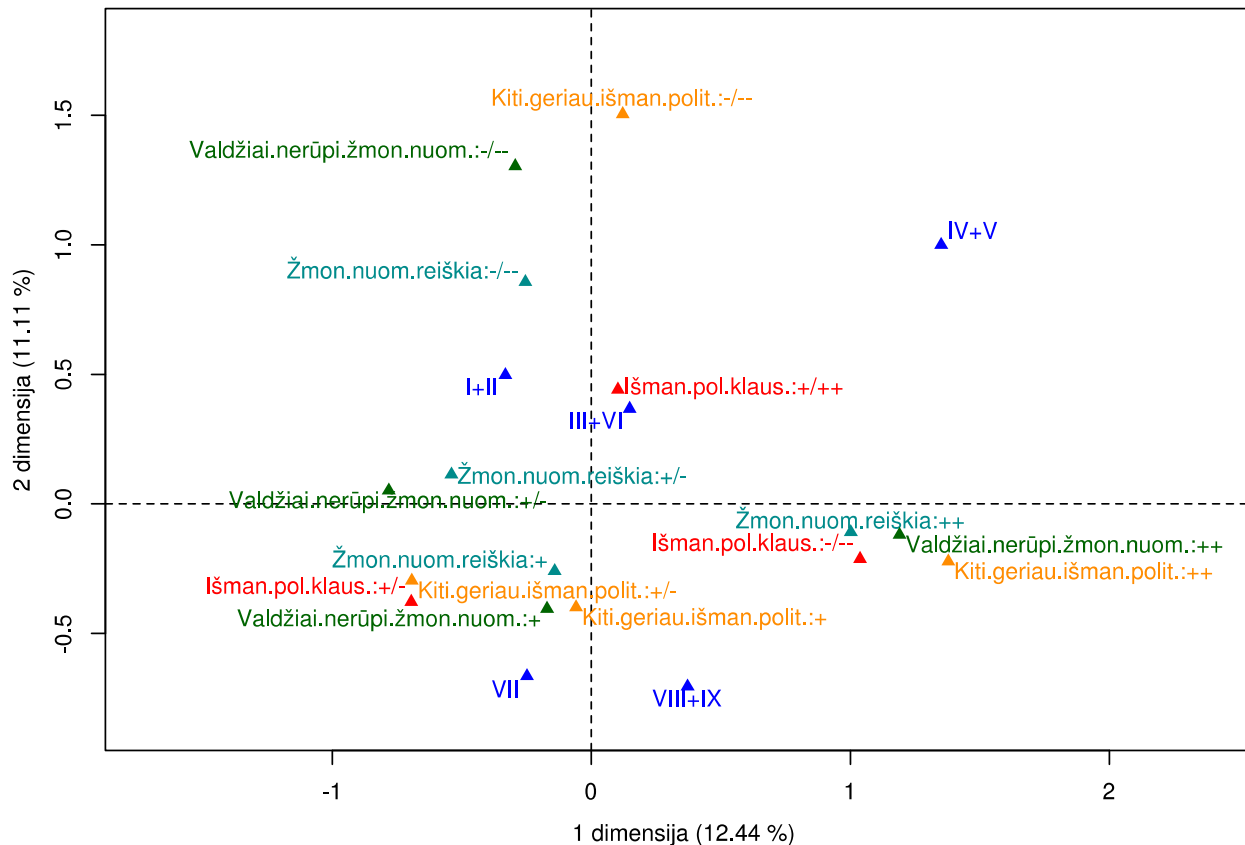
Pastabos: indikatorinės matricos metodas; simetriška normalizacija (pagrindinės koordinatės); <3% kategorijos eliminuotos

Politinis veiksmingumas ir gebėjimas dalyvauti politikoje

- Tokių žmonių kaip aš nuomonė apie tai, ką daro valdžia, nieko nereiškia
- Aš nemanau, kad valdžiai rūpi, ką galvoja tokie žmonės kaip aš
- Aš manau, kad pakankami gerai suprantu svarbius Lietuvai politinius klausimus
- Aš manau, kad dauguma žmonių Lietuvoje yra geriau nei aš informuoti apie politiką ir valdžią

Politinis veiksmingumas ir gebėjimas dalyvauti politikoje

Daugelio kintamųjų atitikties analizės rezultatai
(2014 m. duomenys, N=846)

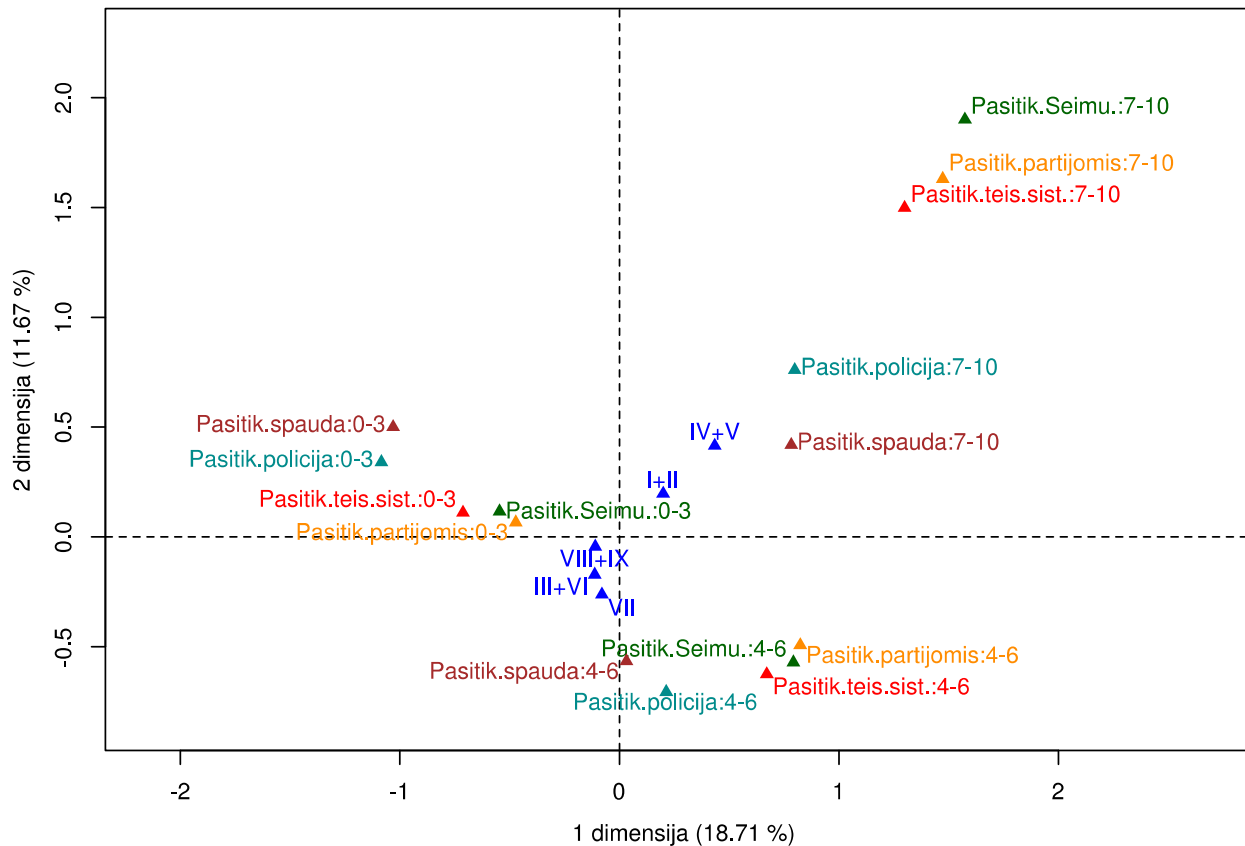
Pastabos: indikatorinės matricos metodas; simetriška normalizacija (pagrindinės koordinatės); <3% kategorijos eliminuotos

Pasitikėjimas institucijomis ir politikais

- Įvertinkite skalėje nuo 0 iki 10, kiek jūs asmeniškai pasitikite kiekviena iš institucijų, kurias aš išvardinsiu? 0 skalėje reiškia, kad jūs „visiškai nepasitikite institucija“, o 10 – kad jūs „visiškai ja pasitikite“. Taigi kiek jūs pasitikite...
 - ...Seimu?
 - ...teisine sistema?
 - ...policija?
 - ...spauda?
 - ...politinėmis partijomis?

Pasitikėjimas institucijomis ir politikais

Daugelio kintamųjų atitikties analizės rezultatai
(2012 m. duomenys, N=980)

Pastabos: indikatorinės matricos metodas; simetriška normalizacija (pagrindinės koordinatės); <3% kategorijos eliminuotos

Pasitikėjimas institucijomis ir politikais

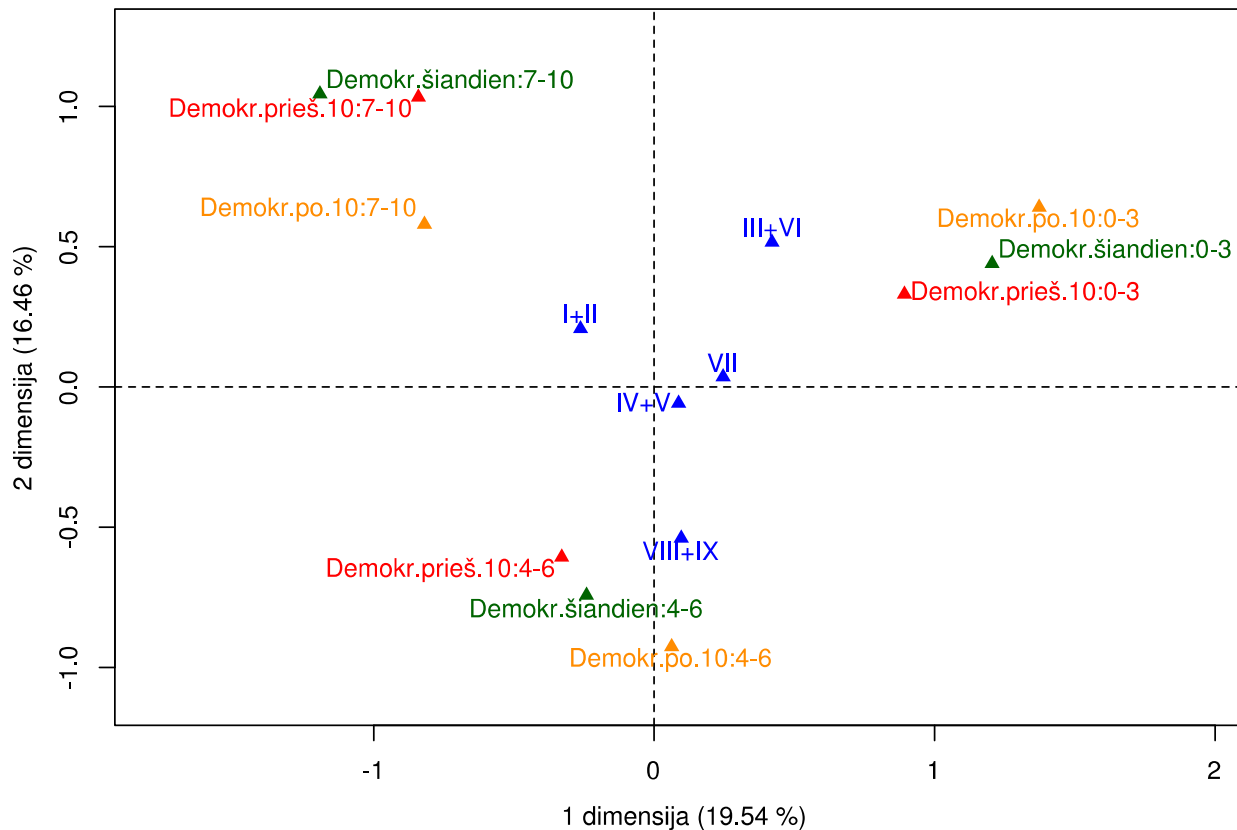
- Dažniausiai galime tikėti tuo, kad žmonės, dirbantys valdžioje, elgiasi teisingai
- Dauguma politikų užsiima politika tik dėl asmeninės naudos

Institucijų vertinimas: demokratija, ekonomika, vyriausybė, visuomenė

- Kaip gerai demokratija veikia Lietuvoje šiandien?
- O prieš 10 metų? Kaip demokratija veikė tada?
- O kaip po 10 metų? Kaip Jūsų nuomone, demokratija veiks Lietuvoje?

Institucijų vertinimas: demokratija, ekonomika, vyriausybė, visuomenė

Daugelio kintamųjų atitikties analizės rezultatai
(2014 m. duomenys, N=724)

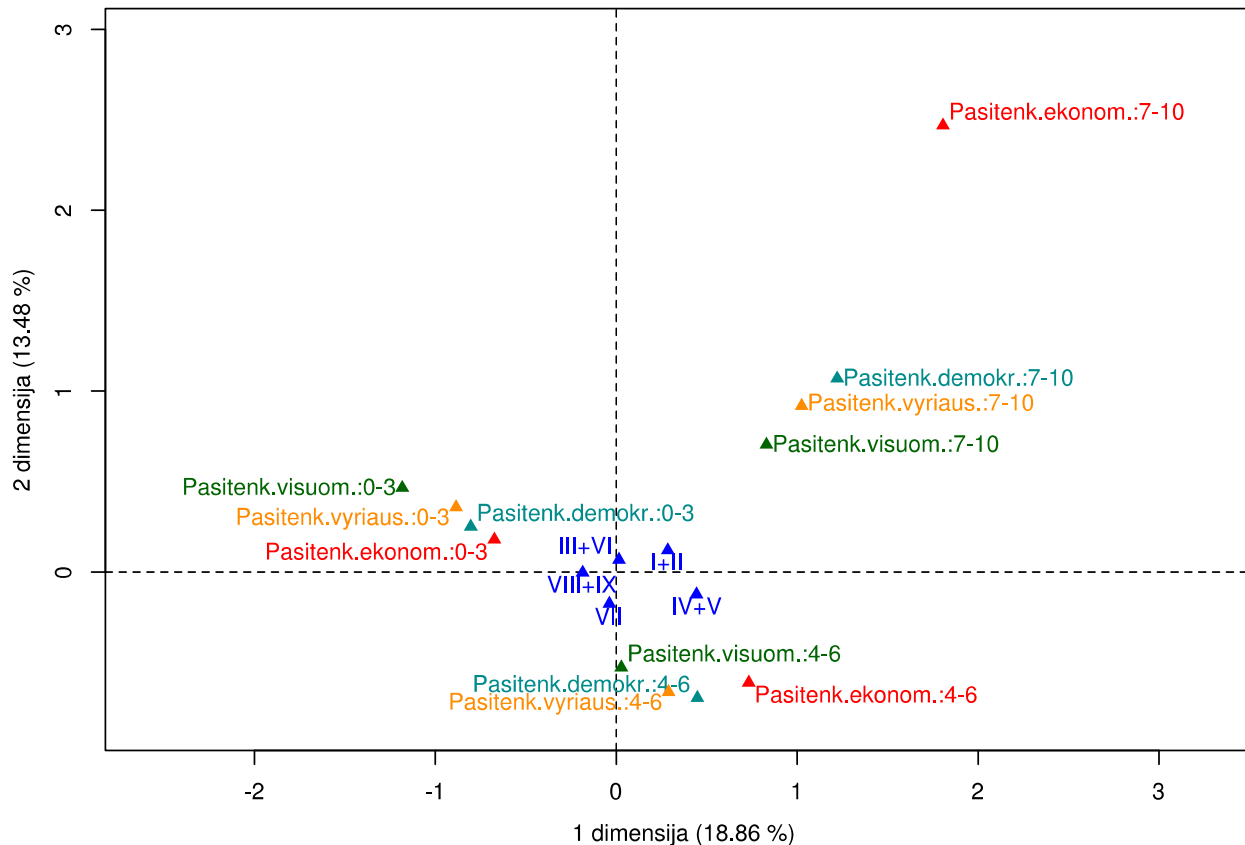
Pastabos: indikatorinės matricos metodas; simetriška normalizacija (pagrindinės koordinatės); <3% kategorijos eliminuotos

Institucijų vertinimas: demokratija, ekonomika, vyriausybė, visuomenė

- Kiek jūs esate patenkintas ta visuomene, kurioje mes gyvename?
- Vertinant apskritai, kiek jūs esate patenkintas/-a dabartine Lietuvos ekonomine situacija?
- Kalbant apie dabartinę Lietuvos vyriausybę, kiek jūs esate patenkintas/-a jos darbu?
- Vertinant apskritai, kiek jūs esate patenkintas/-a tuo, kaip demokratija veikia Lietuvoje?

Institucijų vertinimas: demokratija, ekonomika, vyriausybė, visuomenė

Daugelio kintamųjų atitikties analizės rezultatai
(2012 m. duomenys, N=870)

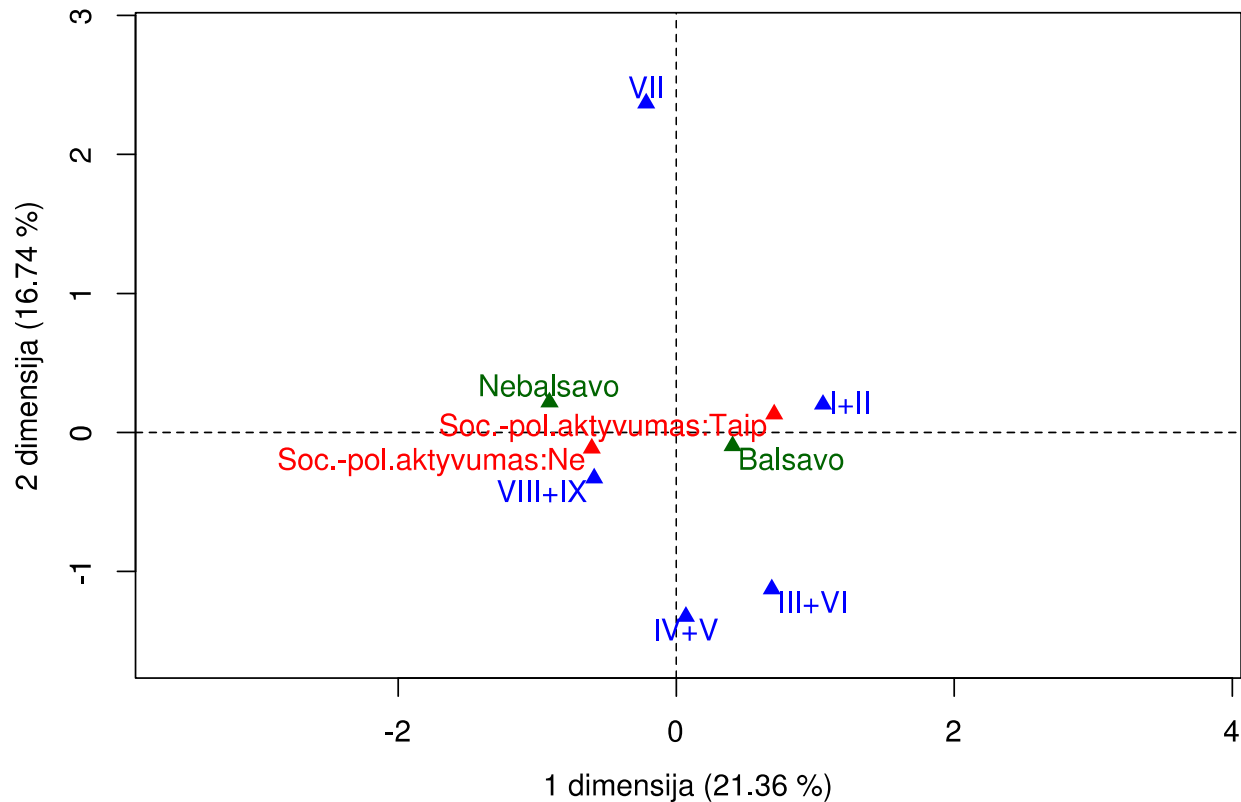
Pastabos: indikatorinės matricos metodas; simetriška normalizacija (pagrindinės koordinatės); <3% kategorijos eliminuotos

Socialinis ir politinis dalyvavimas

- Dabar kai kurie žmonės dėl vienokių ar kitokių priežasčių nebalsuoja. ar jūs balsavote paskutiniuose Seimo rinkimuose, vykusiuose 2012 m. spalio mėn.?
- Kreipėtės į politiką
- Kreipėtės į valstybės kontroliuojančias institucijas (policiją, Mokesčių inspekciją, vaiko teisių tarnybą ir pan.) pranešdami apie įstatymų pažeidimus
- Dalyvavote politinės partijos veikloje
- Dalyvavote visuomeninių organizacijų, judėjimų veikloje
- Neatlygintinai dalyvavote visuomeninėje ar pilietinėje kampanijoje (nešiojote ar platinote kokios nors kampanijos plakatus, ženklelius, lipdukus, skrajutes, taip pat ir internetu)
- Pasirašėte peticiją (ne internetu)
- Dalyvavote demonstracijoje, mitinge ar pikete
- Dalyvavote streiko akcijoje
- Boikotavote kokios nors firmos arba šalies produktus
- Aukojote labdarai pinigų, daiktų arba kitaip parėmėte asmenis ar visuomenines organizacijas
- Usitikote su žurnalistais ar pats/ pati rašėte, kalbėjote visuomenės informavimo priemonėse
- Kreipėtės į advokatą, teismą ar prokuratūrą viešo, kolektyvinio intereso gynimo klausimu
- Siuntėte elektroniniu paštu pilietinio ar politinio pobūdžio informaciją, atsišaukimus pasirašėte internetu peticiją
- Dalyvavote aplinkos tvarkymo talkose
- Dalyvavote vietos bendruomenės veikloje

Socialinis ir politinis dalyvavimas

Daugelio kintamųjų atitikties analizės rezultatai
(2012 ir 2013 m. duomenys, N=2071)

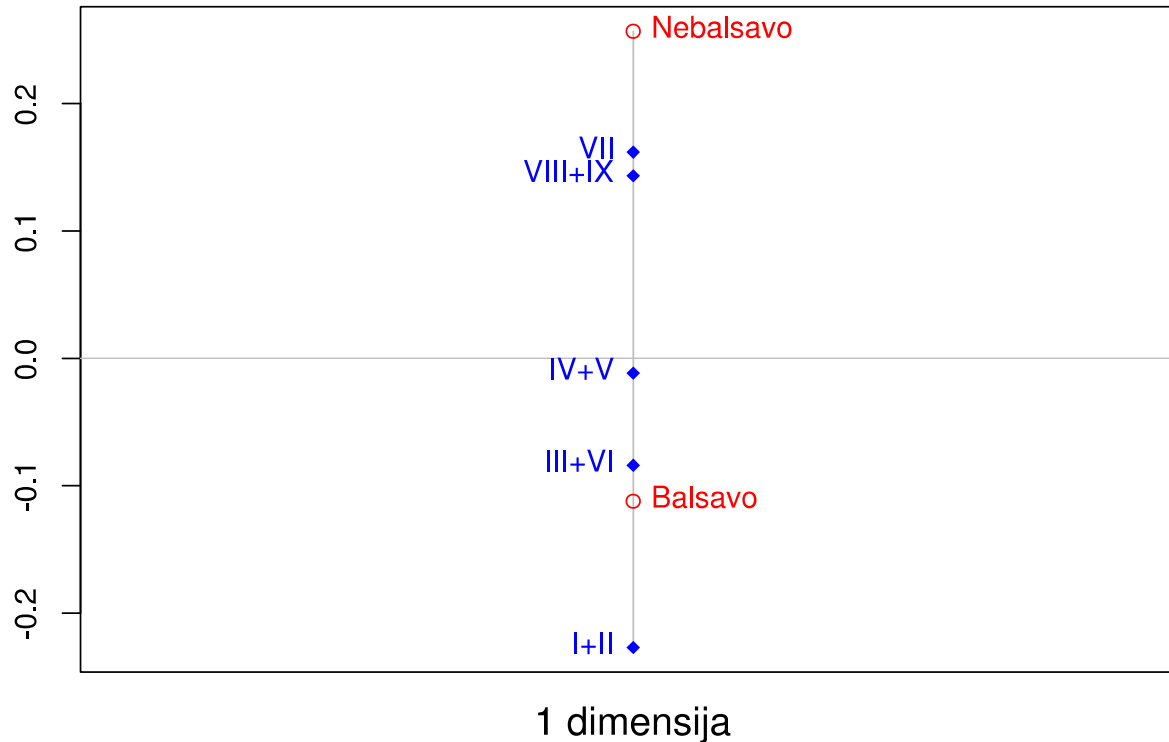
Pastabos: indikatorinės matricos metodas; simetriška normalizacija (pagrindinės koordinatės); <3% kategorijos eliminuotos

Politinis dalyvavimas

- Dabar kai kurie žmonės dėl vienokių ar kitokių priežasčių nebalsuoja. Ar jūs balsavote paskutiniuose Seimo rinkimuose, vykusiuose 2012 m. spalio mėn.?

Politinis dalyvavimas

Atitikties analizės rezultatai
(2013 ir 2014 m. duomenys, N=1684)

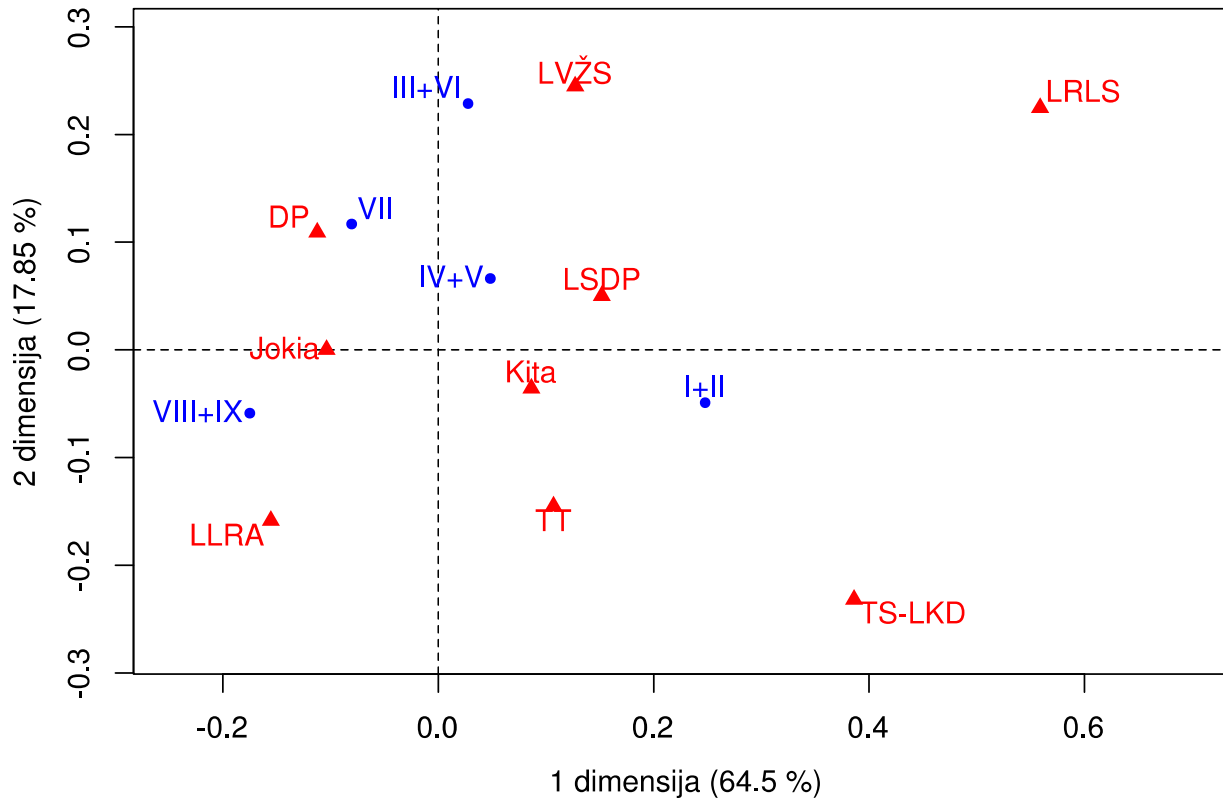
Pastaba: simetriška normalizacija (pagrindinės koordinatės)

Politinė tapatybė: artima partija

- Ar jūs jaučiatės artimas kokiai nors konkrečiai politinei partijai, jeigu taip, kuriai politinei partijai jaučiatės artimas?

Politinė tapatybė: artima partija

Atitikties analizės rezultatai
(2013 ir 2014 m. duomenys, N=1684)

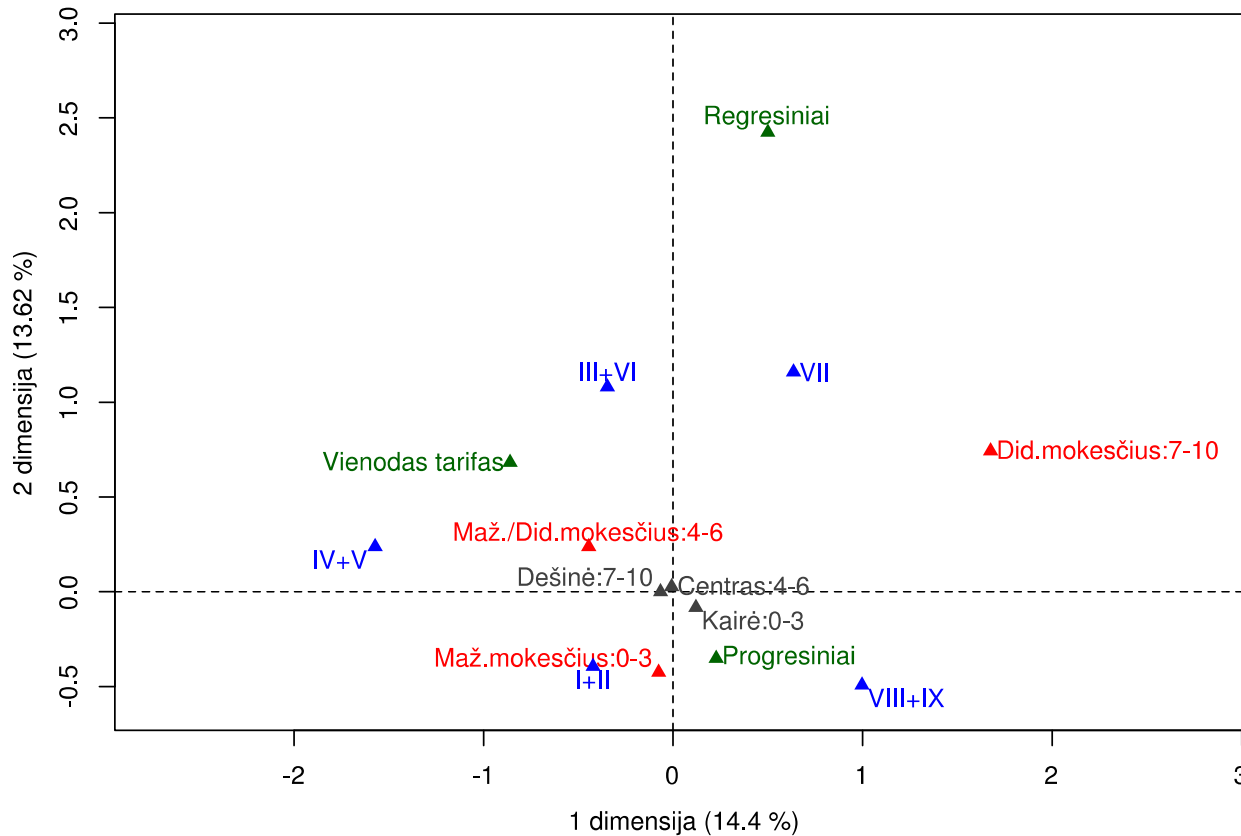
Pastaba: simetriška normalizacija (pagrindinės koordinatės)

Politinė ideologija ir apmokestinimo klausimai

- Politikoje kartais yra išskiriama „kairė“ ir „dešinė“. Nurodykite savo poziciją šioje skalėje, kur 0 reiškia „kairę“, o 10 reiškia „dešinę“?
- Įsivaizduokite du žmones, iš kurių vienas uždirba dvigubai daugiau už kitą. Kuris iš teiginių, pateiktų kortelėje, geriausiai atitinka jūsų nuomonę dėl tų žmonių pajamų apmokestinimo?
 - Jie abu turėtų mokėti tokią pačią dalį (procentais) mokesčių nuo savo pajamų
 - Daugiau uždirbantis žmogus turėtų mokėti didesnę dalį (procentais) mokesčių nuo savo pajamų, nei mažiau uždirbantis
 - Jie abu turėtų mokėti tokią pačią pinigų sumą, nepriklausomai nuo gaunamų pajamų dydžio
- Didelė dalis socialinių išmokų ir paslaugų yra finansuojama iš mokesčių. Jeigu valdžia turėtų rinktis, ar didinti mokesčius ir skirti daugiau lėšų socialinėms išmokoms ir paslaugoms, ar mažinti mokesčius ir skirti mažiau lėšų socialinėms išmokoms ir paslaugoms
 - 0: Valdžia turėtų sumažinti mokesčius ir skirti daug mažiau lėšų socialinėms išmokoms ir paslaugoms
 - 10: Valdžia turėtų padidinti mokesčius ir skirti daug daugiau lėšų socialinėms išmokoms ir paslaugoms

Politinė ideologija ir apmokestinimo klausimai

Daugelio kintamųjų atitikties analizės rezultatai
(2014 m. duomenys, N=468)

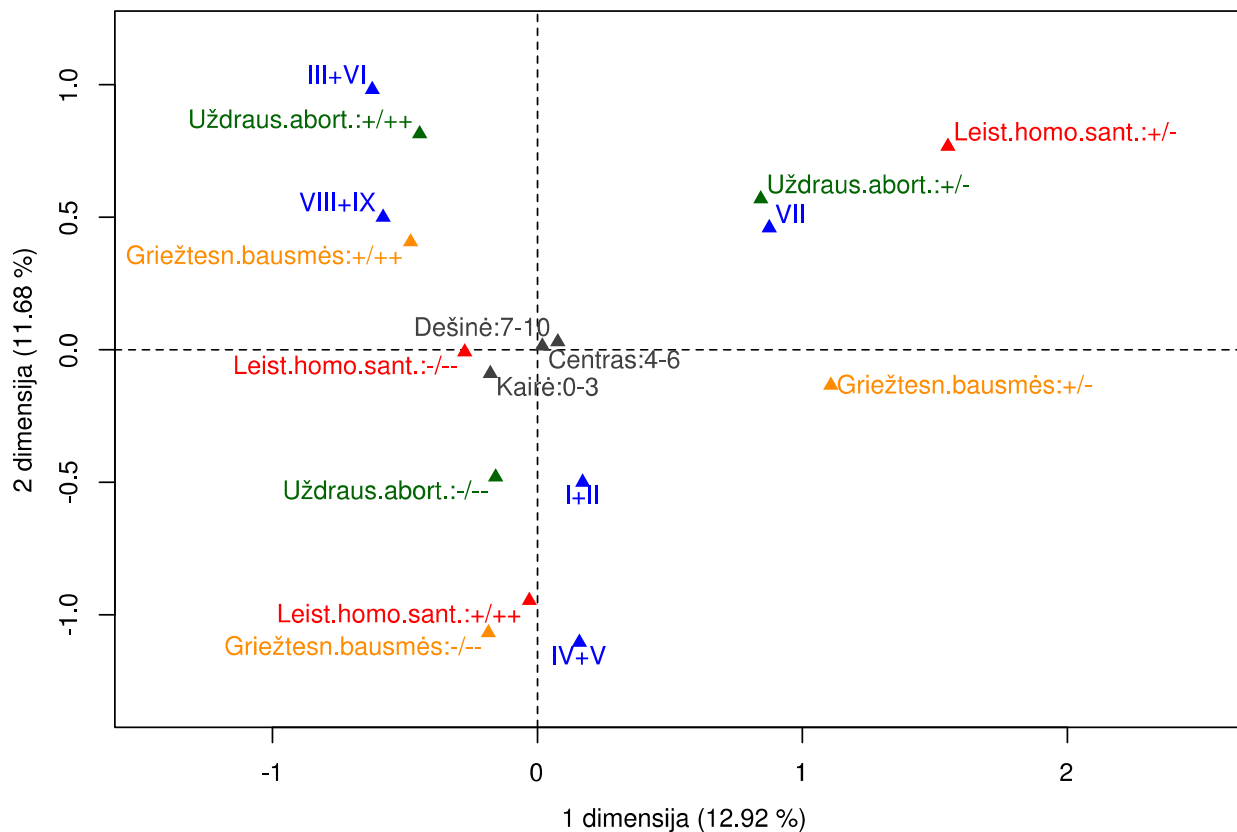
Pastabos: indikatorinės matricos metodas; simetriška normalizacija (pagrindinės koordinatės); <3% kategorijos eliminuotos

Politinė ideologija ir moraliniai klausimai

- Politikoje kartais yra išskiriama „kairė“ ir „dešinė“. Nurodykite savo poziciją šioje skalėje, kur 0 reiškia „kairę“, o 10 reiškia „dešinę“?
- Lietuvoje abortai turėtų būti uždrausti
- Lietuvoje tos pačios lyties asmenims turėtų būti leidžiama susituokti
- Žmonėms, pažeidusiems įstatymus, turėtų būti taikomos daug griežtesnės bausmės nei dabar

Politinė ideologija ir moraliniai klausimai

Daugelio kintamųjų atitikties analizės rezultatai
(2014 m. duomenys, N=491)

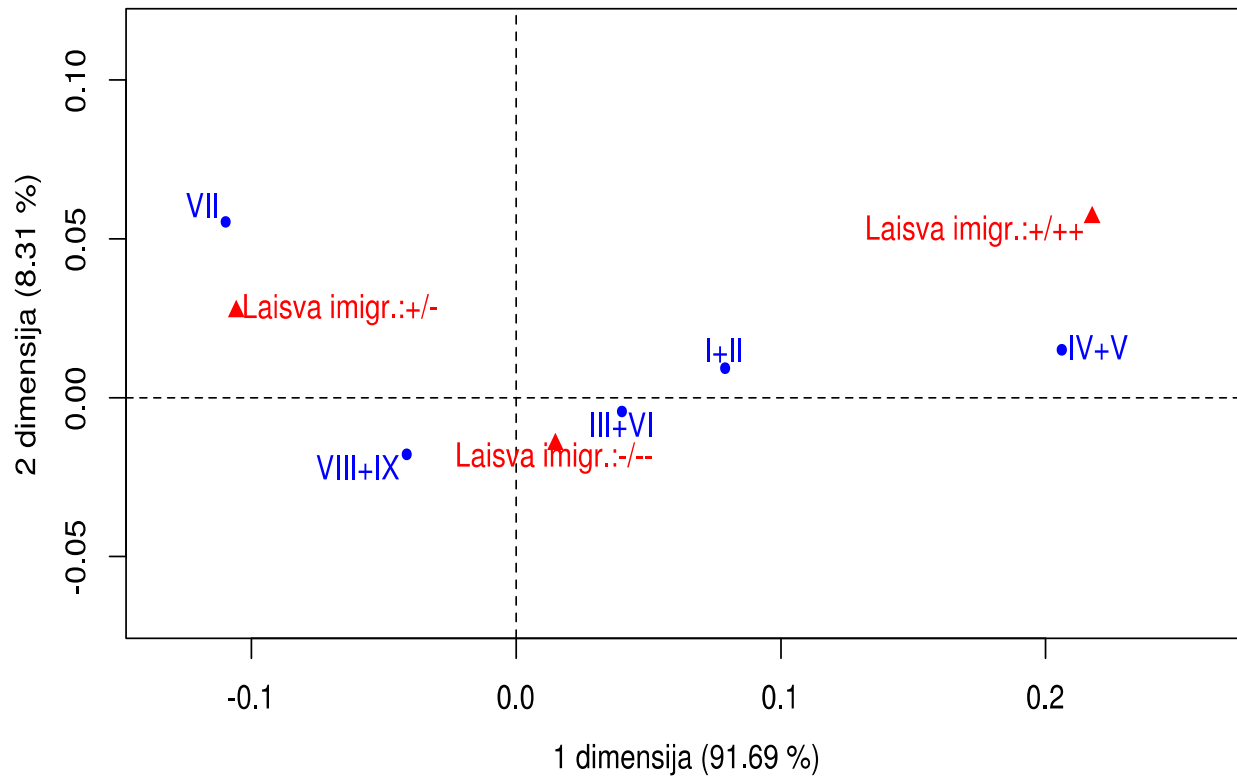
Pastabos: indikatorinės matricos metodas; simetriška normalizacija (pagrindinės koordinatės); <3% kategorijos eliminuotos

Politinė ideologija ir moraliniai klausimai

- Pritariate ar nepritariate tam, kad Lietuva įsileistų visus imigrantus be didelių suvaržymų?

Politinė ideologija ir moraliniai klausimai

Atitikties analizės rezultatai
(2013 m. duomenys, N=952)

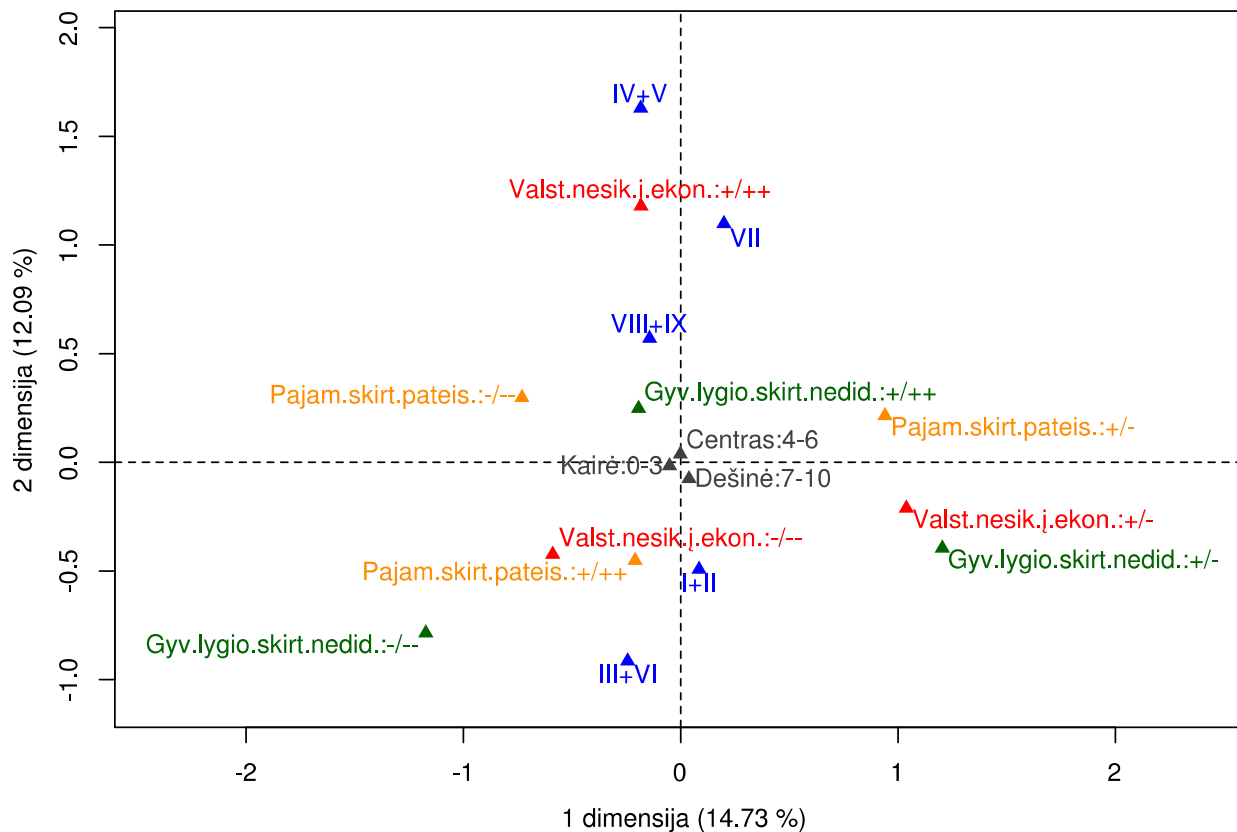
Pastaba: simetriška normalizacija (pagrindinės koordinatės)

Politinė ideologija ir ekonominiai klausimai

- Politikoje kartais yra išskiriama „kairė“ ir „dešinė“. Nurodykite savo poziciją šioje skalėje, kur 0 reiškia „kairę“, o 10 reiškia „dešinę“?
- Teisinga visuomenė yra tokia, kurioje žmonių gyvenimo lygio skirtumai yra nedideli
- Valstybė turėtų kiek įmanoma mažiau kištis į ekonomiką
- Dideli žmonių pajamų skirtumai yra pateisinami, nes taip tinkamai atlyginama už nevienodus gabumus ir pastangas

Politinė ideologija ir ekonominiai klausimai

Daugelio kintamųjų atitikties analizės rezultatai
(2014 m. duomenys, N=487)

Pastabos: indikatorinės matricos metodas; simetriška normalizacija (pagrindinės koordinatės); <3% kategorijos eliminuotos

Apibendrinimas

- Socialinė klasė **šiek tiek lemia** politinę elgseną ir nuostatas Lietuvoje
 - Daugiausiai tuo pasižymi **I-II (tikrųjų tarnautojų)** klasė
 - Labiau domisi politika ir linkusi įsitraukti į politines diskusijas
 - Labiau užtikrinta savo (ir kitų žmonių) veiksmingumu ir gebėjimu dalyvauti politikoje
 - Labiau pasitiki politikais ir institucijomis
 - Geriau vertina demokratijos veikimą, ekonominę padėtį, vyriausybės darbą ir visuomenę, kurioje gyvena
 - Labiau linkusi dalyvauti politikoje
 - Labiau būdingas moralinis liberalizmas

Apibendrinimas

- Socialinė klasė **šiek tiek lemia** politinę elgseną ir nuostatas Lietuvoje
 - **IV-V (smulkiosios buržuazijos)** klasės politinei elgsenai ir nuostatoms būdinga
 - Labiau užtikrinta savo (ir kitų žmonių) veiksmingumu ir gebėjimu dalyvauti politikoje
 - Labiausiai pasitiki institucijomis
 - Labiausiai būdingas moralinis liberalizmas
 - **VIII-IX (darbininkų)** klasei būdingas blogesnis politinių, ekonominių ir socialinių institucijų vertinimas
 - **Kitų tirtų klasių** politinė elgsena ir nuostatos nėra išskirtinė arba pasižymi idiosinkratiškumu

Apibendrinimas

- **Partinė tapatybė taip pat susijusi su socioekonominė pozicija**
 - **I-II (tikrųjų tarnautojų)** klasė tapatinasi su didžiosiomis partijomis (TS-LKD, LRLS ir LSDP)
 - **VIII-IX (darbininkų)** klasė pasižymi tuo, kad partinės tapatybės neturi